

Кремлінізм: антицивілізаційна сила Росії

Лада Рослицька¹, Григорій Любовець², Валерій Король²

¹ Black Trident LLC, <https://www.theblacktrident.com/>

² Військовий інститут Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, <https://knu.ua/en/departments/military/>

Анотація: У цій статті агресія Росії проти України розглядається у контексті глобального зіткнення між цивілізацією та ворожими цивілізації силами. Стверджується, що нинішню ситуацію у світі слід сприймати як цивілізаційний розлом. Конфлікт між цими двома динаміками є головною рисою XXI століття. Нинішній глобальний терор, що ґрунтується на геноциді українського народу, пов'язаний із поширенням феномена «нових ворогів тоталітарної Росії». Ця ситуація небезпечна як для окремих осіб, так і для держав в усьому світі. Амбіції Москви не обмежені локально, регіонально чи географічно; вони вже впливають на мирне майбутнє планети та на саме її існування.

Терміни «кремлінізм», «рашизм» і «путінізм» вводяться для характеристики традиційного фашизму Кремля, що є центральним елементом антицивілізаційної сили Москви. Автори аналізують використання Росією риторики та війни законів у країні та за кордоном. Кремль може ефективно залякувати чи дурити лідерів демократичних країн, але головний об'єкт його терористичних зусиль – власні громадяни. Завдання цієї статті – показати, що від цивілізованих громадян та держав потрібна глобальна відповідь. Ця відповідь має окреслити сприятливе бачення майбутнього світу, в якому цивілізація процвітає та впевнено перемагає сили автократії, авторитаризму та корупції.

Ключові слова: кремлінізм, рашизм, путінізм, Московія, Путінський режим, тоталітаризм, глобальний гібридний тероризм, гібридно-месіанська агресія, можливості комунікаційного контенту, креативне право.

Не ми „взяли“ цей простір: рівнинний, відкритий, без-
захисний – він сам нав'язався нам;
він змусив нас оволодіти ним ...
– Іван Ільїн

Вступ

Після розпаду Радянського Союзу Кремль приховував свою варварську імперіалістичну сутність за допомогою складних політичних і дипломатичних хитрощів, в основному націлених на демократичний Захід. Сьогодні путінська Російська Федерація вже не ховає свого наміру продовжити справу Російської Імперії та Радянського Союзу; вона славить її. Незважаючи на протилежну риторичку, практично неможливо приховати її агресивну політику військового втручання в інших державах та у самій номінальній федерації. Про це свідчить і повномасштабна агресивна війна Москви проти України, розпочата 24 лютого 2022 року.

Вже має бути очевидно, що ненаситний апетит Кремля не вдовольниться Україною¹. Мріючи про перебудований світ, де всі ключові рішення відповідатимуть бажанням Москви, диктаторський режим Кремля зазіхає на геостратегічне панування. Тому всі дії кремлівського режиму слід розглядати не просто як спроби повернутися до «славного минулого», а як намір сформувати своє власне майбутнє та майбутнє всієї планети відповідно до кремлівського бачення імперії, заснованого на культі смерті².

Протиборство цивілізації та антицивілізаційних сил є ключем до розуміння ситуації у світі у XXI столітті. Аби цивілізовані громадяни й держави могли дати адекватну глобальну відповідь, вони мають визнати поточну ситуацію: Кремль керує і очолює антицивілізаційні сили автократії, авторитаризму та корупції. Зростаюче домінування Росії є формою «імперіалізму темної матерії», оскільки він руйнує, а не живить те, що поглинає. Беручи під контроль чужі території та громадян, Росія грабує їх. Її політика випаленої землі продовжує завдавати ні з чим не зрівняної шкоди культурній спадщині, навколишньому середовищу та самому існуванню України³.

Мета цієї статті – допомогти виробити адекватну глобальну відповідь Росії. У ній стверджується, що основний конфлікт сучасної історії слід розглядати як конфлікт між цивілізацією, з одного боку, та «антицивілізаційними» силами, з іншого. Ця думка заснована на тезі, що все населення світу є єди-

¹ Fiona Hill, Angela Stent, “The Kremlin’s Grand Delusions: What the War in Ukraine Has Revealed About Putin’s Regime,” *Foreign Affairs*, February 15, 2023, www.foreignaffairs.com/ukraine/kremlins-grand-delusions.

² “Kremlin’s Never-Ending Thirst for Death and Devastation,” *European Security*, July 7, 2022, <https://european-security.com/kremlins-never-ending-thirst-for-death-and-devastation/>.

³ Council of Europe Register of Damage for Ukraine, <https://rd4u.coe.int/en/about-the-register>.

ною цивілізацією, нехай розділеною історичними, культурними чи територіальними особливостями⁴. Конфлікт відбувається між Україною та її прихильниками, що діють на боці цивілізації, і Росією разом з антицивілізаційними силами, такими, як держави-ізої, визнані спонсорами тероризму, включаючи Іран, Північну Корею, Кубу та Сирію.

По-друге, позірний антифашизм Кремля є продовженням фашизму минулого століття. Слід вивчити історичний зв'язок із фашизмом, щоб зрозуміти, як антифашистську риторику використовують для апології найогидніших діянь, які він коїть проти України та її мешканців.

По-третє, Москва використовує корупцію, як метод державного управління, поєднуючи її зі своїми широкими комунікаційними можливостями, щоб вести проти своїх громадян і громадян всього світу макіавеллівську інформаційно-психологічну війну. І те, й інше – невід'ємні частини системи управління, властивої Російській Федерації. Феномен кремлінізму є комплексом технологічних, ресурсних систем і стилістичних підходів, покликаних перевернути і зруйнувати мирне панування законності й порядку. Рашизм і путінізм – складові кремлінізму, що успішно підриває основи цивілізованого існування після Другої світової війни. Нарешті, у статті показано, як кремлінізм, вірогідно, веде до краху саму Російську Федерацію.

Цивілізаційні та антицивілізаційні сили

Від самого початку слід наголосити, що головним поняттям тут є «цивілізація», а не «імперія». Цивілізація нерозривно пов'язана з боротьбою за майбутнє. На початку XXI ст. проявом антицивілізаційних сил став державний тероризм. У той час як світова історіографія вказує на Московське князівство (Московію⁵), як на джерело тероризму⁶, всі елементи глобального гібридного тероризму сучасної історії засвідчують традиційну роль Московії у світових процесах.

Найбільше занепокоєння у цьому багатолічному злі викликає все ширший його доступ до сучасної військової промисловості та ядерної зброї. Воно поступово перетворилось із локальної проблеми на ізольований регіональний феномен і зрештою стало глобальним явищем. Визначення Євро-

⁴ У даному випадку автори, знайомі з тезою Семюеля Хантінгтона про «зіткнення цивілізацій» і його теорію дев'яти цивілізацій та відмінностей між ними, а також роллю України в цих процесах, не вступають у полеміку на цю тему.

⁵ Термін «Московія» тут використано, щоб показати, що сама Російська Федерація є федерацією захоплених народів, котрі потрапили під владу Московського князівства.

⁶ Кульчицький Станіслав Владиславович, Примаченко Яна Леонідівна, Терор і тероризм, *Енциклопедія історії України*, www.history.org.ua/?termin=Teroryzm.

пейським парламентом Російської Федерації як держави-спонсора тероризму вказує на пряму участь Росії в терорі, організованому державою, яка набула вигідних зловмисних зв'язків у цьому процесі⁷.

Антицивілізаційні сили становили серйозну загрозу в минулому, але вони ще ніколи не відігравали такої важливої ролі у світових процесах. Сьогодні визнання Кремля терористичною державою та державою-спонсором тероризму, що має тісні зв'язки з російською мафією (складовою якої є його так звані приватні військові компанії), ще більше характеризує його неформальний вплив у світі⁸.

Збільшуючи свої можливості, так звана Російська Федерація Москви стала джерелом стилістики антицивілізаційної сили. Те, що Кремль тепер видає себе за лідера зовсім іншої «цивілізації», вказує на антицивілізаційну сутність московської неоімперії, або імперіалізму темної матерії⁹. Демонструючи очевидні атрибути імперії минулого, сучасний Кремль використовує сучасні технології для маніпулювання державними інститутами, місцевими мешканцями, елітами та населенням інших держав. Це вказує на його комунікаційні можливості, включаючи гротескну імітацію антифашизму.

Гротескна імітація антифашизму

Фашизм не дає нам нової ідеї, а лише нові спроби по-своєму реалізувати цю християнську, російську, національну ідею відповідно до своїх умов.

— Іван Ільїн

Кремль продовжує називати Росію (колишній СРСР) єдиним переможцем фашизму. Населення всього світу, і особливо Росії, втягнули в майже гротескну імітацію перемоги антифашистської, антигітлерівської коаліції над Німеччиною 1945 року. Мало що говорять про звірства, скоєні радянським комуністичним керівництвом по відношенню до сотень тисяч людей, і Москва так і не понесла відповідальності за них.

⁷ Delegation of the European Union to Ukraine, "European Parliament Declares Russia to Be a State Sponsor of Terrorism," November 23, 2022, www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/european-parliament-declares-russia-be-state-sponsor-terrorism_en.

⁸ Veronika Lutska, "Russia Is a Terrorist State and Should Be Recognized as One Internationally," *Official Website of Ukraine*, September 21, 2022, <https://war.ukraine.ua/articles/russia-is-a-terrorist-state-and-should-be-recognized-as-one-internationally/>; див. також "European Parliament Declares Russia to Be a State Sponsor of Terrorism," *European Parliament News Release*, November 23, 2022, www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20221118IPR55707/european-parliament-declares-russia-to-be-a-state-sponsor-of-terrorism.

⁹ Россия — страна-цивилизация. О чем Владимир Путин говорил на заседании клуба «Валдай», ТАСС, 3 октября 2019, <https://tass.ru/politika/6960522>; Путин назвал Россию отдельной цивилизацией, *Интерфакс*, 17 мая 2020, www.interfax.ru/russia/709039.

У якийсь момент російські та німецькі гілки базового соціалізму (Російська соціал-демократична робітничка партія, Всесоюзна комуністична партія більшовиків, Комуністична партія Радянського Союзу і Націонал-соціалістична робітничка партія Німеччини) розійшлися в уявленнях про світове панування та риси режиму. Якби не розбіжність у нюансах між Гітлером і Сталіним у реалізації цих ідеалів, ідея фашизму могла б реалізуватися та набути глобальних можливостей ще сто років тому¹⁰.

Внаслідок цієї розбіжності термін «фашизм» і вся пов'язана з ним філософська й ментальна надбудова набули негативної конотації в Росії і були на якийсь час вилучені з публічного дискурсу. У той час, як нацистський елемент став міжнародним табу і з часом дещо занепав, комуністичний елемент Московії продовжував накопичувати свій негативний потенціал і готуватися до помсти. Професор історії Ельського університету Тімоті Снайдер, дослідник націоналізму, тоталітаризму та Голокосту, визначає нинішній політичний режим Кремля як фашистський. У сучасній Російській Федерації Путіна можна спостерігати різні прояви російського фашизму та безліч інших явищ, що супроводжують ксенофобську політику різних сил у «модерній» Московській імперії. Снайдер проводить паралелі між путінською Росією та гітлерівською Німеччиною, роблячи висновок, що перемога Кремля призведе до десятиліть темряви¹¹.

Цю думку поділяє британський міністр оборони Бен Воллес. У своєму виступі в Національному музеї сухопутних військ 9 травня 2022 року він заявив: «Своїм вторгненням в Україну Путін, його найближче оточення та генерали тепер копіюють фашизм і тиранію 77-річної давнини, повторюючи помилки тоталітарних режимів минулого століття»¹².

Комуністичний елемент домігся реваншу, коли за мовчазної згоди міжнародної спільноти кремлівський режим стер з лиця землі Грозний, пошматував Чечню, напав на Грузію, окупував землі Молдови і перетворив на руїни Сирію. Вторгнення в Україну мало стати вінцем цієї безкарності. Жорстокі, варварські дії кремлівських окупантів в Україні стали сигналом до пробудження світової спільноти та шансом повернення до реальності.

Кремлінізм

По 10 роках війни з Україною (з 2014 року) геостратегічні атаки на світову демократію лише набирають сили. Сьогодні не лише Україна, а весь світ відчуває на собі ординальні можливості агресії Кремля, тобто кремлінізму. Кремлінізм є безмежним джерелом сучасної транснаціональної злочинності,

¹⁰ Laurence Rees, *World War II: Behind Closed Doors: Stalin, The Nazis and The West* (BBC Books, 2009).

¹¹ Timothy Snyder, "We Should Say It. Russia is Fascist," *The New York Times*, May 19, 2022, www.nytimes.com/2022/05/19/opinion/russia-fascism-ukraine-putin.html.

¹² "Ben Wallace: Russia 'Mirroring' WW2 Fascism in Ukraine Invasion," *BBC*, May 9, 2022, <https://www.bbc.com/news/uk-61376463>.

включаючи геноцидальні війни, теракти та гібридно-месіанську агресію. Складові елементи цієї антицивілізаційної сили – рашизм і путінізм. Ці терміни важливо розуміти й розрізняти: рашизм є геостратегічним аспектом імперських амбіцій Москви, а путінізм вказує на диктатора або керівника. Вони об'єднуються, утворюючи кремлінізм як геостратегічну загрозу.

Рашизм

Рашизм – російський фашизм – ґрунтується на імперіалістичній державній ідеології та унікальній московській концепції «*Русского мира*». Його не слід розглядати виключно крізь призму етнічної складової (відмінність між «росіянами» та «руськими» важлива). Натомість він є корпоративним проявом імперіалістичної державності Кремля. Це центральний ментальний наратив, який визначає «російськість» за політичною, а не етнічною приналежністю.

Ключовою фігурою російського месіанства й фашизму був безкомпромісний противник комунізму, російський філософ і письменник ХХ століття Іван Ільїн. Володимир Путін часто посиляється на роботи Ільїна. Багато промов Путіна і псевдонаукові дослідження Кремля з рашистськими ідеями «великої держави» явно надихалися фашизмом. Ільїна, відомого діяча так званого Білого руху, цитують нинішній президент Росії, колишній президент Дмитро Медведев, міністр закордонних справ Сергій Лавров, російські губернатори, Патріарх Кирил, керівники партії «Єдина Росія» і ще багато хто¹³.

Як показано вище, російський фашизм – не нове явище. Наслідуючи різні ідеологічні форми, він майстерно переріс у рашизм, створивши належні умови для ідеології «*Русского мира*»¹⁴. Це продовжує історичну ідеологічну лінію «великодержавного» шовінізму та ксенофобії, що є основою глобального гібридного тероризму Кремля. Важливо, що це явище підтримувалося і надалі активно підтримується у російському науковому та філософському дискурсі. Кремль формує громадську думку в цільових спільнотах чи країнах, використовуючи агресію комунікації для реалізації своєї політики. Яскравим прикладом цього є «подвійний» підхід до геноциду українського народу: знищення «непокірних» і залякування світу з метою підпорядкування. Журналісти, лінгвісти, вчені, інженери – всі об'єднані в одній вертикалі для виконання конкретних завдань, поставлених Кремлем. Вони працюють, як єдиний механізм, продукуючи бажані Кремлю наративи. По суті, вони складають воєнізовану пропагандистську ударну силу Путіна, яка постійно перебуває в режимі очікування і не зважає на питання моралі чи цивілізаційної відповідальності. При цьому часто не беруть до уваги ланцюжок «Ленін–

¹³ Anton Barbashin, "Ivan Ilyin: A Fashionable Fascist," *Riddle*, April 20, 2018, <https://ridl.io/ivan-ilyin-a-fashionable-fascist/>.

¹⁴ John O'Loughlin, Gerard Toal, Vladimir Kolosov, "Who Identifies with the 'Russian World'? Geopolitical Attitudes in Southeastern Ukraine, Crimea, Abkhazia, South Ossetia, and Transnistria," *Eurasian Geography and Economics* 57, no. 6 (2016): 745-778, <https://doi.org/10.1080/15387216.2017.1295275>.

Сталін–Путін», яким намагаються замаскувати комуністичний тоталітаризм з нотками фашизму.

У глобальному масштабі це також стало ефективною зброєю макіавелліанського страху. Цей ланцюжок і його наслідки, що їх називають «рашизмом», потребують подальшого вивчення. Основна екзистенційна тенденція створення «нової державності Путіна» включала реконструкцію реальності, в якій домінує віра в обраність Росії, її непереможність, ненависть до визначених Кремлем ворогів і готовність принести найвищу жертву заради майбутньої держави (традиційний історичний наратив). Повне занурення населення Росії в ірреальність комунікаційного контенту Кремля є трагічним історичним експериментом над народами кремлівської федерації. Цікаво, що інформаційну бульбашку Путіна часто називали причиною його втрати зв'язку з реальністю¹⁵.

Путінізм

Російський політолог і публіцист Станіслав Белковський стверджує: «Путін, як і Сталін, робить ставку на безмежне терпіння російського народу»¹⁶. Цим багато років користувалися російські царі, генеральні секретарі й президенти. Озираючись назад, можна сказати, що нечутливість до власних страждань – як з медичної, так і з соціально-політичної точки зору – дуже небезпечна і часто смертельна. Чому російський та інші народи номінальної федерації мовчки терплять нескінченні знущання своїх кремлівських вождів?

Гротескна імітація антифашизму дедалі більше схожа на культ. У руслі кремлівських традицій знаходиться міф про колишній золотий вік імперської величч, який треба відновити за допомогою кривавої війни з Україною. Існує і культ мертвих, заснований на Другій світовій війні, і культ вождя, цього разу – Володимира Путіна, путінізм¹⁷.

30 вересня колишній священик, актор і політичний активіст Іван Охлобистин відразу після промови Путіна з нагоди анексії виступив із власною сюрреалістичною промовою. Промовляючи на Красній площі, одягнений, як лиходій із коміксів нацистської Німеччини, він закликав до священної війни, згуртувавши аудиторію маловідомим словом «Гойда». Цей термін не безневинний; це бойовий клич, пов'язаний з Іваном Грозним, що закликає до вбивства, крові та нападу¹⁸. Його промова уособлює кремлінізм – поєднання «Русского мира» та путінізму.

¹⁵ Gordon Corera, "Ukraine War: Western Agents Seek to Get Inside Putin's Head," *BBC*, March 20, 2022, <https://www.bbc.com/news/world-europe-60807134>.

¹⁶ "‘Putin Bets on the Boundless Patience of the Russian People.’ Belkovskiy Talks about How Long the War Will Last and What Will Happen to the Soldiers from Azovstal," *Current Time TV*, May 23, 2022, www.currenttime.tv/a/belkovskiy/31858618.html.

¹⁷ Snyder, "We Should Say It. Russia Is Fascist."

¹⁸ Michele A. Berdy, "Гойда! They Shouted. Say What? What Were They Shouting on Red Square and Should We Worry?" *The Moscow Times*, November 10, 2022, www.themoscowtimes.com/2022/10/07/goida-they-shouted-say-what-a79021.

Виступ Івана Охлобистіна на Красній площі 30 вересня 2022 року¹⁹

Нарешті мені не соромно буде дивитися в очі людям Новоросії!

Нарешті Донбас повернувся додому, і разом із ним повернулася справжня, російська Україна. На жаль, не все! Але це лише початок. Я впевнений, що незабаром, дайте тільки цей час, з нами буде Одеса, Миколаїв, Харків, та інші рідні російські міста.

Відступати, дякувати Богу, нам уже знову нікуди. І невірно вважати, що зараз відбувається протистояння колективного Заходу та Росії. Ні, все набагато серйозніше! Це битва між добром і злом, між світлом і темрявою, між богом і дияволом. Рано чи пізно станеться те, на що всі очікують. Рано чи пізно ми переможемо. Наразі існує думка, що незабаром спеціальну військову операцію перейменують на контртерористичну операцію, хтось каже, що це буде навіть Вітчизняна війна. Але я вважаю, що цього замало. Правильно її назвати Священна війна.

Існує таке давньоруське клич – гойда! Він означає заклик до негайної дії. Як же нам не вистачає зараз таких бойових кличів!

Гойда, брати і сестри, бійся, старий світ, позбавлений істинної віри, істинної мудрості, керований безумцями, збоченцями, сатаністами!

Бійся, ми йдемо, гойда! Гойда!!!

Ті, хто служать Путіну та кремлівській вертикалі, чудово розуміють, що їхня перемога в цьому сучасному глобальному конфлікті визначатиметься не кількістю точок інформаційного впливу, а якістю дії їхніх меседжів на різні аспекти життя людей. Під якістю тут розуміється сила ментального та культурного впливу, генерованого Кремлем. Сучасний путінізм з його агресією та нелюдськими злочинами продовжує приголомшувати весь світ і становить реальну загрозу цивілізації та процвітанню. Це ключ до розуміння істинної природи цього режиму та його наступних дій. Тому навіть якщо припиняться спроби «врахувати інтереси Росії» у нинішній війні, без надання Україні необхідної підтримки, насамперед, озброєнням, та об'єднання зусиль час працюватиме на Кремль.

Колективний путінізм – це геостратегічне явище з поки що не певним потенціалом негативу. Донедавна багато представників світового істеблішменту сподівалися допомогти Путіну «зберегти обличчя» і закликали інших зробити те саме²⁰. Якби їхні заклики були почуті, це завдало б серйозного, якщо не фатального, удару по демократії. Небажання Путіна піти на комп-

¹⁹ "Speech by a Former Priest on Red Square, after Putin's Speech," September 30, 2022, <https://www.youtube.com/watch?v=E60A8fiB5DM>.

²⁰ Irina Drabok, "Where Do 'Initiatives with a Russian Twist' Come from and How to Deal with Them," *Ukrinform*, May 20, 2022, <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3487958-sud-mn17-dokaziv-dostatno-risenna-ocikuetsa-do-15-grudna.html>.

роміси, які пропонує європейська спільнота, ще раз підтверджує це припущення²¹. Стає очевидним, що путінізм — це диктатура з геноцидальними намірами, яка не задовольняється лише веденням війни чи підтримкою тероризму на випробувальних полігонах континенту. Путінізм, як сучасний прояв російського тоталітаризму, веде зухвалий наступ на цивілізаційний потенціал суспільства, оголошуючи будь-кого, хто відкидає наративи Кремля, ворогом системи.

Австрійський канцлер Карл Нехаммер, який зустрічався з кремлівським диктатором у квітні 2022 року, сказав, що російський президент використовує лише «логіку війни»²². Путін роками використовував своїх поплічників для перетворення цивільних громадських інститутів Російської Федерації на урядові та корпоративні, а потім зробив державу базисом об'єднаного месіанства, тотального цинізму та глобального гібридного тероризму. Путінізм — це диктатура з геноцидальними намірами, а не просто розпалювання воєн чи терористичної агресії на випробувальних полігонах континенту. Кремлінізм створює прецедент, технологічно використовуючи творчий потенціал сучасної епохи, аби «глибокий путінізм» міг змодельовати майбутнє через знищення цивілізації та освячення минулого. Це нове варварство.

Путінізм — одночасно геостратегічне явище, ідеологія і комплекс технологічних та ресурсних систем, а також стилістичних підходів, покликаних підірвати основи миру, міжнародного права та цивілізованого існування.

Кремлінізм і міжнародне співтовариство

У той час як рашизм і путінізм є незалежними явищами сучасної реальності, в яких Путін та його прихильники матеріалізують продовження диктату Кремля (кремлінізм), унікальність кремлінізму полягає в тому, що він не ґрунтується виключно на етнічному чи національному компоненті. Як і його радянський попередник, він виходить за межі державних кордонів. На відміну від сталінізму, який був прив'язаний до однієї особи, кремлінізм не обмежується однією людиною: він функціонує як клубна корпорація, члени якої прагнуть домінувати над світом. Варто зауважити, що у глобальному публічному просторі це майже вдалося.

Дієвий кремлінізм передбачає щось більше за фізичну агресію. Насамперед Кремль використовує нове покоління технологічних можливостей для дипломатичного та геостратегічного домінування. Важливим аспектом його стратегії є генерування потоку дезінформаційного комунікаційного контенту

²¹ «Путін не готовий до реальних переговорів з Україною — прем'єр Словаччини», *Європейська правда*, 2 червня 2022, <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/06/2/7140533/>.

²² «Канцлер Австрії заявив, що не має «оптимістичного враження» після зустрічі з Путіним», *Радіо Свобода*, 12 квітня 2022, <https://www.radiosvoboda.org/a/news-nehammer-putin/31798492.html>.

для формування глобального сприйняття та визначення місця Росії на міжнародній арені. Дослідження 2022 року, проведене братиславським аналітичним центром GLOBSEC у дев'яти європейських країнах, показало ефективність цього підходу. Через місяць після початку повномасштабного вторгнення приблизно половина опитаних в Угорщині, Болгарії та Словаччині не вважали Росію агресором у війні з Україною²³. У боротьбі, що триває між цивілізаційними і антицивілізаційними силами, ті, хто вважає путінську Росію цивілізованою державою, а Путіна – її законним лідером, докорінно помиляються. Кремль провадить агресивну публічну політику, щоб сформувати потрібну громадську думку майже у кожній країні світу. Він використовує цілу низку технологічних та комунікаційних можливостей для поширення своїх наративів. При цьому міжнародне співтовариство стикається з такими основними проблемами:

- Пошук шляхів ефективної нейтралізації впливу дезінформації Кремля
- Розробка єдиної стратегії фізичного стримування глобального гібридного агресора
- Недопущення повернення Російської Федерації до диктаторського тоталітаризму або його експорту у світовому масштабі.

Агенти Кремля перетворили терор і геноцид зі статичних фактів на технологічний, інтелектуальний і вербальний процес. Світ уже відчуває наслідки цієї агресії. Змальовуючи Захід, як породження сатани, Кремль втягує Близький Схід, Глобальний Південь (де африканські країни стикаються з голодом як прямим наслідком) та Азію у ще більший хаос. ЄС і Північна Америка переживають дестабілізацію через політичну радикалізацію, часто пов'язану з російським впливом. Ця ситуація особливо турбує у безпрецедентний рік виборів.

Кремль прагне спотворити реальність, переконуючи населення світу, особливо африканські країни, що в цій трагедії винні ЄС і Україна, а не Росія. Триваюча діяльність Групи Вагнера та інших так званих приватних військових компаній теж свідчить про неоімперські амбіції Москви.

Висновки та рекомендації

Кремлінізм використовує трансформаційні технології для підриву міжнародної цивілізації, аби демонтувати нинішню цивілізаційну систему та замінити її на таку, що забезпечить геостратегічне панування сил зла. Ця технологія націлена не лише на певні регіони чи місця, а на весь світ, включаючи саму Російську Федерацію.

Сьогодні агенти Кремля, включно з Путіним, мають контентну та технологічну перевагу у поширенні бажаної інформації у світі. Вони подають світові події відповідно до свого порядку денного, маніпулюючи та впливаючи

²³ Dominika Hajdu et al., *GLOBSEC Trends 2022: Central and Eastern Europe amid the War in Ukraine* (GLOBSEC, May 2022), <https://www.globsec.org/publications/globsec-trends-2022-central-and-eastern-europe-amid-the-war-in-ukraine/>.

за допомогою передових технологічних і технічних методів. Спільна міжнародна правда фільтрується крізь це інформаційне «сито», перетворюючись на вправну брехню.

Швидке, широке та переконливе пояснення дій країни на міжнародній арені має вирішальне значення для формування громадської думки та офіційної позиції урядів, особливо на користь третіх країн або таємних угруповань. В останні десять років сфера світового комунікаційного контенту спотворена дезінформацією, що поширюється Росією, про боротьбу зі світовим фашизмом, особливо у війні в Україні. Це суттєво вплинуло на світ і на порядок денний світової спільноти. Заради інформаційної безпеки уряди повинні приділяти першочергову увагу точному перекладу ключових подій та процесів на найпоширеніші світові мови. Це потрібно всім державам, зацікавленим у мирному майбутньому цивілізації.

Привласнивши перемогу у Другій світовій війні, Кремль використав цей переможний наратив як фундамент для створення нової російської реальності. Одночасно догматична інтерпретація подій війни, що просувається Кремлем і його агентами, виключає будь-яку критику СРСР та його діячів, згідно з законами Росії. Так путінська Росія дійшла рашизму – російського фашизму, корпоративного групового прояву імперіалістичної державності. Ця класифікація дозволяє охарактеризувати нинішню форму правління в Російській Федерації як кремлінізм, сучасне явище. Він є унікальним, оскільки не ґрунтується виключно на етнічному компоненті, і тому може діяти в різних спільнотах за кордоном. Це свого роду клуб, члени якого прагнуть світового панування. Колективний кремлінізм – геостратегічне явище з поки що невідомим потенціалом негативу, що становить реальну, хоч і не до кінця усвідомлену, загрозу демократії.

Знищення України та її ідентичності, що транслюється на весь світ у прямому ефірі, є технологічним прагненням і новаторством путінського режиму. Це «пробна куля» глобального гібридного тероризму, і уроки, винесені з цієї спроби, ймовірно, потім використають проти інших країн і регіонів, включаючи Балтію, Близький Схід тощо.

Аби цивілізовані громадяни та держави могли дати адекватну глобальну відповідь, вони повинні розуміти поточну ситуацію, в якій Кремль «керує», очолюючи антицивілізаційні сили автократії, авторитаризму та корупції.

Аналізуючи вплив Російської Федерації на світові події, стає ясно, що поряд з використанням політичних і дипломатичних важелів режим незмінно застосовує арсенал інформаційних та медійних інструментів для впливу на конкретні держави та регіони. При уважному вивченні мережі комунікаційного контенту, розгорнутої політичним режимом Кремля у глобальному масштабі, стає очевидним, що задіяні всі канали передачі контенту, включаючи численні засоби негайного (іноді синхронного) перекладу, інструменти перебільшення, створення геостратегічних подій та маніпулювання.

Щоб викрити антицивілізаційні наслідки геостратегічної політики Москви та захиститися від них, цивілізовані держави мають виходити з наступного:

- Монополізація властивого режиму цинічного дипломатичного стилю постдержавного територіального управління, де виборчі, міжнародні та публічні закони не обмежують владу. Отже, необхідно протидіяти правовій війні Росії шляхом дотримання міжнародних правових стандартів та пильності до маніпулятивної тактики Росії.
- Тоталітарна спокуслива сила кримінально-бізнесових традицій та необхідність виявлення й викорінення корупційних мереж у Росії, притягнення їх учасників до відповідальності на основі міцних правових принципів та міжнародного співробітництва для ліквідації цих мереж.
- Геостратегічна мінливість агресивних дій, спрямованих на руйнування досі існуючих інститутів демократичної цивілізації, в рамках наявної державності. Слід розуміти, що Росія використовує демократичні цінності та принципи як зброю для підриву громадянського суспільства, і, отже, розробити державну політику, яка поєднає захист національної безпеки з недопущенням зловживання свободами іноземними агентами, гарантуючи стійкість демократичних інститутів до такої тактики.

Всю свою історію Кремль виробляв систему публічної комунікації, що впливає на національні спільноти по всьому світу. За Путіна ця система стала ключовим елементом внутрішнього управління, формуючи громадську думку відповідно до інтересів Москви. Вона також є механізмом політичного й дипломатичного примусу на міжнародній арені. Саме так путінська Росія впливає на світові інформаційні тенденції та наративи.

Основні способи боротьби з кремлінізмом – це креативне право та неупереджений історичний аналіз. Під час розробки процивілізаційних стратегій необхідно враховувати такі факти:

1. Незважаючи на різні історичні форми – Велике князівство Московське, царизм, більшовизм, псевдodemократична федерація – держава послідовно сповідує тоталітаризм. Сучасна Російська Федерація є логічним продуктом історичного розвитку Московської імперії з погляду політичної структури та суспільної еволюції.
2. Російська Федерація – багатонаціональна держава, де центральний режим історично змушений був або враховувати інтереси національних меншин, або жорстко їх репресувати. Режим Путіна запустив механізм створення концепції «росіян за політичною належністю», покликаний викоринити етнічну самобутність та «перепрограмувати» менталітет відповідно до інтересів Кремля. Одним із найбільш ефективних способів перепрограмувати менталітет є скасування освіти національними мовами та навмисне ігнорування національної культурної спадщини (корінних народів).
3. Багатогранний комунікаційний контент та фізична агресія проти ворогів, визначених Кремлем, історично є звичайним явищем. Ізоляція

громадянського суспільства, придушення економічного й суспільного розвитку у федерації та заперечення горизонтальних зв'язків і самостійних можливостей кожного суб'єкта федерації – все це посилює мобілізаційний потенціал режиму для збереження узурпованої влади.

4. Тиранічний деспотизм Кремля проявляється в економічних тоталітарних традиціях, цинічному стилі дипломатії монополістичного режиму, незалежного від виборчого, міжнародного та цивільного права, геостратегічної агресії, спрямованій на демонтаж залишків цивілізованої демократії в рамках нинішньої державності, та глобальних змін в бік традиційного тероризму і практичного неоварварства.
5. Публічні заяви про успіх агресії Кремля на світовій арені переросли у претензії на світову гегемонію, повне ігнорування міжнародного права та руйнування системи світової безпеки. Це вивело політичний режим Російської Федерації з цивілізованої орбіти у статус антицивілізаційної сили, що є абсолютним злом.
6. Російська ядерна зброя, стратегічне об'єднання Кремлем низки держав, що підтримують політику Москви, та деяких авторитарних політичних режимів, котрі співпрацюють з Росією, призвели до виникнення нової цивілізаційної лінії розлому.
7. На відміну від біполярного світу XX століття, у XXI столітті відбулося різке зростання ваги окремих держав, зумовлене технологічними здобутками, глобальною інфраструктурою та залежністю від послуг. Нині «малі» держави з потужним технологічним потенціалом мають право голосу в остаточних рішеннях міжнародного співтовариства, і це мають враховувати основні світові гравці.

Спостерігаючи за вищезазначеними моментами та ситуацією в Україні, світова спільнота має чітко усвідомити потенційні втрати, з якими вона зіткнеться, якщо не притягнє Кремль до відповідальності. Кремлівський режим створює небезпечний прецедент, бо він поглинає технологічний творчий потенціал сучасної доби для просування своїх зловмисних цілей.

Покласти край кремлінізму – ключове завдання для перемоги глобальної демократії та стабільності. Цього можна досягти, повернувши Росію до її справжнього коріння і скинувши шати історичної помилки, що приховує бачення росіян і тих, хто спокусився кремлінізмом на міжнародному рівні. Спадщина людства не повинна бути знищена глобальним гібридним тероризмом через забаганки Кремля.

Застереження

Представлені тут погляди належать виключно авторам і не відображають офіційну позицію Консорціуму військових академій та інститутів вивчення

проблем безпеки програми «Партнерство заради миру», організацій-учасниць чи видавців Консорціуму.

Подяка

Connections: The Quarterly Journal, Vol. 22, 2023, видано за підтримки уряду США.

Про авторів

Лада Рослицька – магістр юридичних наук, доктор філософії, засновниця та керуюча партнерка орієнтованої на Україну групи з питань оборони та безпеки «Black Trident LLC». У її консалтинговій компанії працюють провідні експерти з безпеки та оборони, які допомагають компаніям, представникам урядів та неурядових організацій краще зрозуміти Україну та працювати з нею.

Григорій Любовець – кандидат історичних наук, доцент, провідний науковий співробітник Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, член правління ГО «Центр безпеки комунікацій та контенту». Автор низки наукових статей, співавтор книг “Комунікаційно-контентна безпека: проблематика, підходи, становлення”, “Контент негативу. Як захистити себе та країну в умовах тотального інформаційного протистояння” і навчального посібника “Комунікаційно-контентна безпека: гібридно-месіанські агресії. Україна: 2014–2017 рр.”.

Електронна пошта: hr.liubovets@gmail.com

Валерій Король – провідний науковий співробітник Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, голова правління ГО «Центр комунікаційно-контентної безпеки», автор численних наукових статей, співавтор книг “Комунікаційно-контентна безпека: проблематика, підходи, становлення”, “Контент негативу. Як захистити себе та країну в умовах тотального інформаційного протистояння” і навчального посібника “Комунікаційно-контентна безпека: гібридно-месіанські агресії. Україна: 2014–2017 рр.” *Електронна пошта:* valkor2005@gmail.com